

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของข้าราชการมหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยของข้าราชการมหาวิทยาลัยที่มีพื้นฐานต่างกัน ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการศึกษาโดยมีรายละเอียดของประชากรที่ใช้ในการศึกษากลุ่มและขนาดตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ วิธีการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เฉพาะสายวิชาการ(สาย ข.) และสายบริหารและธุรการ (สาย ค.) ประจำปีงบประมาณ 2541 จำนวน 4,194 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สาย ข. และสาย ค. 4,194 คน มาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ Taro Yamane (อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 284) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ e คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษา กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ 0.05

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ข้าราชการสาย ข. และสาย ค. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

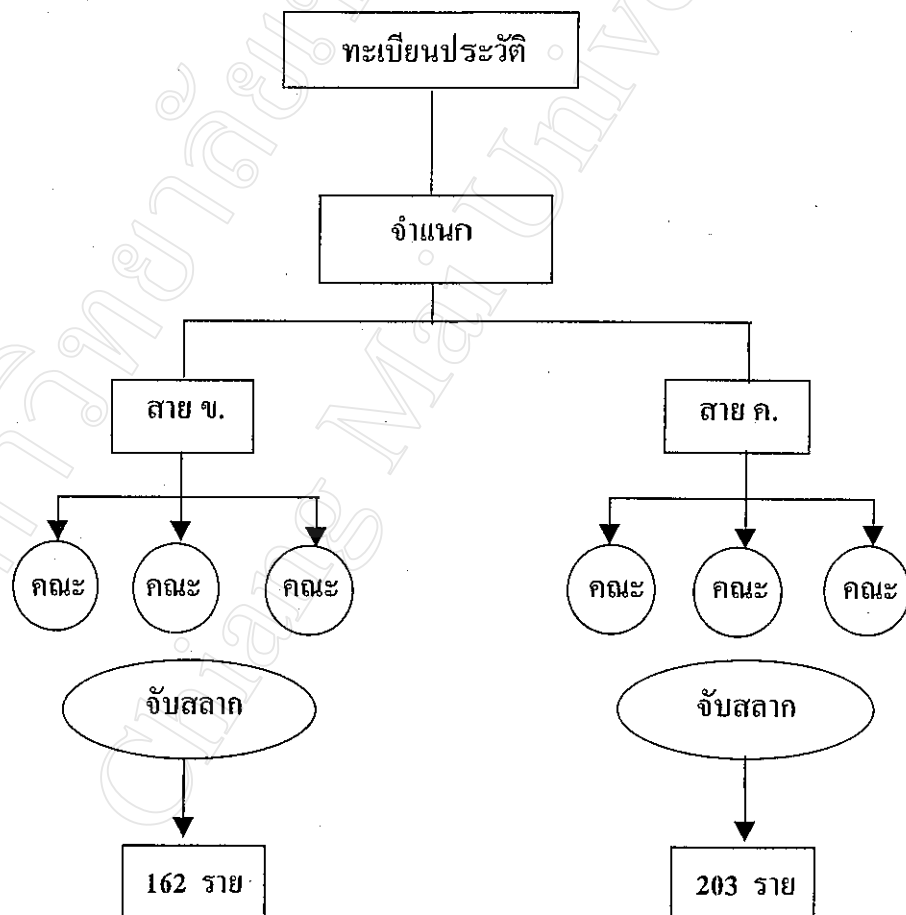
n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จากการคำนวณตามสูตร ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 คน

การสุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling Technique) เริ่มต้นด้วยการแบ่งกลุ่มข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สาย ข. และ สาย ค. จากนั้นได้ทำการเทียบสัดส่วนข้าราชการทั้งหมดในแต่ละกลุ่ม จากจำนวนตัวอย่างที่ต้องการแล้วหาช่วงการสุ่ม (Sampling Interval) ซึ่งได้เท่ากับ 11:1

วิธีการในขั้นต่อมา คือทำการสุ่มแบบ Systematic Random Sampling ใน 11 คนแรก เพื่อกำหนดตัวอย่างที่จะถูกสุ่มเป็นคนต่อไป จนครบตามจำนวนที่ต้องการ

ภาพที่ 5 วิธีการสุ่มเพื่อหากลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการ สาย ข. และ สาย ค. แต่ละคณะ/หน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หน่วยงาน	สาย ข	กลุ่ม ตัวอย่าง	สาย ค	กลุ่ม ตัวอย่าง	รวม กลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานอธิการบดี	74 *	6	211 **	19	25
สำนักบริการคอมพิวเตอร์	8	-	22	2	2
สำนักหอสมุด	50	4	78	7	11
สำนักทะเบียนฯ	20	1	16	1	2
สถาบันวิจัยสังคม	18	1	11	1	2
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ฯ	45	4	39	3	7
สถาบันวิจัยและพัฒนาฯ	14	1	14	1	2
คณะเกษตรศาสตร์	61	5	66	6	11
คณะทันตแพทยศาสตร์	21	2	105	9	11
คณะเทคนิคการแพทย์	11	1	49	4	5
คณะพยาบาลศาสตร์	10	-	47	4	4
คณะแพทยศาสตร์	1,416	128	1,276	116	244
คณะเภสัชศาสตร์	8	-	26	2	2
คณะมนุษยศาสตร์	20	1	49	4	5
คณะวิทยาศาสตร์	36	3	100	9	12
คณะวิศวกรรมศาสตร์	32	3	54	5	8
คณะศึกษาศาสตร์	12	1	38	3	4
คณะสังคมศาสตร์	6	-	31	2	2
คณะจิตรศิลป์	6	-	21	2	2
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	10	-	15	1	1
คณะ/หน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่	18	1	30	2	3
- คณะสัตวแพทยศาสตร์					
- คณะบริหารธุรกิจ					
- คณะเศรษฐศาสตร์					
- สำนักบริการวิชาการ					
- สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม					
- บัณฑิตวิทยาลัย					
รวมทั้งมหาวิทยาลัย	1,896	162	2,298	203	365

* ข้าราชการ สาย ข. $74/11 = 6$ ** ข้าราชการ สาย ค. $211/11 = 19$

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงกำหนดเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.1 ตำแหน่งและสายงานข้าราชการในมหาวิทยาลัย คือ สาย ข. และสาย ค.

1.2 ระยะเวลาการบรรจุ/โอนย้าย เข้ารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่

1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี และ 15ปีขึ้นไป

1.3 หน้าที่หรือลักษณะงานกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่

โดยตรง โดยอ้อม และไม่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้พื้นฐานระบบนิเวศน์ ความรู้ทั่วไปในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์และสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 คำตอบ จำนวน 25 ข้อ โดยสร้างแบบทดสอบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้แบบทดสอบที่เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ลักษณะข้อคำถามที่เป็นนิเสธและนิมมาน หากตอบถูกได้ 1 คะแนน และหากตอบผิด ไม่แน่ใจ หรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วย

3.1 ประโยชน์หรือผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยโครงการสิ่งแวดล้อม 5 โครงการ ได้แก่ โครงการการแก้ปัญหาการจราจร โครงการ มข. สะอาด โครงการทำทางจักรยาน โครงการรณรงค์/มาตรการประหยัดทรัพยากรและพลังงาน ในมหาวิทยาลัย โครงการจัดทำสวนธรรมชาติและการปลูกต้นไม้ ในแต่ละโครงการมีการสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม ได้แก่ การรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา การวางแผน ดำเนินการ และประเมินโครงการ และการเข้าร่วมทำกิจกรรมแต่ละโครงการรวม 15 ข้อ โดยกำหนดข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 คำตอบ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือน้อยกว่า 5 ครั้ง/ปี ได้ 1 คะแนน 6 – 10 ครั้ง/ปี ได้ 2 คะแนน และมากกว่า 10 ครั้ง/ปี ได้ 3 คะแนน ตามลำดับ (ตัวอย่าง แบบทดสอบและแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ได้แสดงไว้ใน ภาคผนวก ก)

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่าง เสนอแนวคิดเพื่อเป็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบและแบบสอบถาม ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหา และตัวชี้วัด โดยศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎี วรรณกรรม ตำรา เอกสาร อ้างอิงต่าง ๆ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2. นำเนื้อหาและตัวชี้วัดที่ได้มาประยุกต์เป็นข้อคำถาม ซึ่งศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจาก วรรณกรรม ตำรา เอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เสร็จแล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาความ สัมพันธ์ของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 นำแบบทดสอบและแบบสอบถาม เสนอประธานที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ พิจารณาตรวจสอบความชัดเจน และ ความเหมาะสมของเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2 นำแบบทดสอบและแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปทดลองใช้กับข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่ให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบทดสอบความรู้ที่ได้มาทำการตรวจให้คะแนนข้อที่ทำถูก ให้ 1 คะแนน ข้อที่ผิด ให้ 0 คะแนน แล้วนำไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (คูเดอร์ ริชาร์ดสัน อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 123).

สูตร KR-20

$$r_{rr} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{rr}	หมายถึง	ค่าความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
	q	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ
	S_t^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ครั้งที่ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.471

ครั้งที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.935

(หลังจากปรับปรุงแบบทดสอบแล้วนำมาทดลองใช้ใหม่)

4. นำแบบทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ถามเกี่ยวกับเรื่องความรู้พื้นฐานระบบนิเวศน์ ความรู้ทั่วไปในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ปัจจุบัน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 คำตอบ จำนวน 25 ข้อ โดยสร้างแบบทดสอบความรู้สิ่งแวดล้อม ใช้แบบทดสอบที่เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ลักษณะข้อคำถามที่เป็นนิเสธและนิมมาน หากตอบถูกได้ 1 คะแนน และหากตอบผิด ไม่แน่ใจ หรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน และนำแบบสอบถามที่กำหนดข้อคำถาม แบบเลือกตอบ 3 คำตอบ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับคือ น้อยกว่า 5 ครั้ง/ปี ได้ 1 คะแนน 6 – 10 ครั้ง/ปี ได้ 2 คะแนน และมากกว่า 10 ครั้ง/ปี ได้ 3 คะแนน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาค (Cronbach) อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 125-126) จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

- α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n หมายถึง จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 s_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 s^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็น 0.929 นับว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงเป็นที่ยอมรับได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

ทำหนังสือจากบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบทดสอบและแบบสอบถามของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรียนถึงคณบดี และผู้อำนวยการสำนัก/สถาบันในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ทำการศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้

นำหนังสือจากบัณฑิตศึกษาสถาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบทดสอบและแบบสอบถาม พร้อมไปแจกแบบทดสอบและแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้แล้วด้วยตนเอง และขอความร่วมมือพร้อมทั้งอธิบายให้

เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และให้เวลาในการตอบแบบทดสอบและแบบสอบถาม ประมาณ 1 สัปดาห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบและแบบสอบถามที่ได้แจกไป โดยใช้เวลาที่ได้ดำเนินการทั้งแจกและเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เวลา ประมาณ 1 เดือน ได้แบบทดสอบและแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 365 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับ ระยะเวลารับราชการ และสายงานข้าราชการมหาวิทยาลัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการกระจายร้อยละ (Percentage Distribution)
2. ข้อมูลความรู้ด้านสิ่งแวดลอม นำมาคิดคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดลอมของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำมาคิดคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการจัดการสิ่งแวดลอมตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา ดังนี้
  - 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ด้านสิ่งแวดลอมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดลอม วิเคราะห์ด้วยสถิติ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
  - 4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลารับราชการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดลอม วิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA (One - way Analysis of Variance)
  - 4.3 เปรียบเทียบสายงานข้าราชการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดลอม วิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test
  - 4.4 เปรียบเทียบประโยชน์หรือผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดลอม วิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA
  - 4.5 เปรียบเทียบหน้าที่หรือลักษณะงานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดลอม วิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA

เกณฑ์การประเมินผล

1. เกณฑ์การพิจารณาตัดสินระดับของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับความรู้ไว้ดังนี้

ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 70 หมายถึง ดี

ได้ค่าเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 45 - 69 หมายถึง พอใช้

ได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 45 หมายถึง น้อย

2. เกณฑ์วัดระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละกิจกรรม โดยวัดระดับความเหมาะสมของการมีส่วนร่วม ดังนี้ (จากคะแนนระหว่าง 1-3)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวัดระดับการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1 - 1.49 หมายถึง น้อย

ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง ปานกลาง

ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.00 หมายถึง มาก